

FRANTIŠEK PAVLÍČEK

DÁVNO,
DÁVNO
JIŽ TOMU

(ZPRÁVA O POHŘBÍVÁNÍ
V ČECHÁCH)

Městské
divadlo Zlín

„Osoby jmenované v této Zprávě opravdu žily a předivo jejich vzájemných vztahů není výmyslem. Podobně ani zmíněné události a všechna důležitější fakta politická, literární a společenská nejsou v rozporu se společenskou realitou. Některé obšírnější citace z autentických materiálů jsou dokonce v textu označeny. (...) Navzdory tomu nejde ani o práci literárně historickou, ani o žánr životopisný. Zpráva je divadelní text. Obdoba hudební partitury pro jednoho muzikanta. Ale ten příměr není docela výstižný. Dramatický text vzniklý v okolnostech, které mnoha dramatikům nedovolují publikovat a hercům znemožňují vstup na jeviště. Možná že právě tyto okolnosti dávají výpovědi o perzekvované velké umělkyni české minulosti zvláštní ráz.“

František Pavlíček
v předmluvě
k monodramatu

FRANTIŠEK PAVLÍČEK

DÁVNO, DÁVNO JIŽ TOMU

(ZPRÁVA O POHŘBÍVÁNÍ V ČECHÁCH)

režie — Jan Janča

scéna a kostýmy, světelný design — Dominika Katonová

dramaturgie — Vladimír Fekar

projekce — Creative Hill College pod vedením Jonáše Vacka

světla — Filip Markes, Jakub Michálek

zvuk — Martin Hartig, Jiří Janiš

jevištní technika — Jan Machů

rekvizity — Petra Garguláková

maskérka — Pavlína Zabloudilová

garderoba — Marcela Guettaf Temam

inspice — Petr Lukáš

nápověda — Šárka Machová

ředitelka MDZ — Irena Pelková

umělecký šéf — Patrik Lančarič

**Boženu Němcovou i ostatní postavy
hraje — Tamara Kotrbová**

postavy v projekci —

Babička Boženy Němcové — Helena Čermáková

Božena Němcová jako Barunka — Karolína Vlčková, j. h.

**Inscenace patří do volného cyklu regionální dramaturgie:
představujeme tímto titulem dílo významného autora
regionu, lukovského rodáka, spisovatele, scenáristu
a dramaturga Františka Pavlíčka.**

FOKUS: BOŽENA NĚMCOVÁ

Součástí jsou také adaptace pohádky
Sedmero krkavců (režie: Eliška Houserová)
a adaptace románu *Babička*
(režie: Matúš Bachynec).

premiéra 24. 4. 2025 | Studio Z

zlín.
Z

tescoma.
generální partner

BYL JSEM BOŽENOU NĚMCOVOU NEPOLÍBENÝ,

ŘÍKÁ REŽISÉR INSCENACE JAN JANČA

S monodramatem už máš své zkušenosti. Co tě na tomto nezvyklém žánru přitahuje?

Detailní práce s hercem. Možnost podrobně hledat, jak celý text uchopit tak, aby byl divák s jedním hercem stále uprostřed příběhu.

Je to tvé první setkání s dramatikou lukovského rodáka Františka Pavlíčka. Čím tě zaujala jeho hra?

Hra mě zaujala nejen tematicky, ale také řemeslnou zručností. Je velmi fragmentární, zároveň však dohromady jako celek výborně funguje. Navíc je v ní vysoká kvalita jazyka. Spousta témat a příběhů je v ní zašifrovaných a rafinovaně schovaných, takže mě zaujala i občas až mravenčí detektivní práce.

Co osobitého vkládá Tamara Kotrbová do pojetí Boženy Němcové a postav, které se ještě ve hře objevují?

Sebe. A tím, díky svému velkému lidskému přesahu, dodává postavě Boženy Němcové duši, pochopení, silnou emocionálnitu, ale zároveň u ostatních postav také velký nadhled a humor, kreativitu.

Věnuješ se i objevování dalších souvislostí ze života Boženy Němcové? Co jsi věděl před začátkem zkoušení a s čím novým tě hra seznámila?

Zpočátku jsem byl Boženou Němcovou prakticky nepolíbený, teď bych náš vztah nazval jako velmi blízký, až milenecký.

Jak bylo obtížné oprostít se od výchozí inscenace, v níž hrála Vlasta Chramostová? Jak moc ses zajímal o kontext původního uvedení hry?

Výchozí inscenace je svou výpovědí a osobností Vlasty Chramostové velmi silná. Nicméně si myslím, že kdyby František Pavlíček naše představení viděl, byl by hodně překvapený. Naše uchopení je úplně jiné. Doufám, že by byl překvapený pozitivně. Původní kontext je samozřejmě velmi silný z politického hlediska, které v našem pojetí až tak příliš neakcentujeme, ale přítomné stále je.

Kdybys měl říct jeden citát Boženy Němcové, co se ti nejvíc zaryl do podvědomí, který by to byl?

Je jich víc. Každopádně mezi ně patří motto hry, které v sobě obsahuje naivní představu Němcové, že se svět zásadně změní za dvě stě let nebo ještě později. Myslím, že by nebyla šťastná ani dnes.

Co nového ti přinesl edukativní výlet?

Především jsme nasáli atmosféru místa, ve kterém Božena Němcová dýchala. To bylo pro mě zásadní.

Co je pro tebe základním tématem hry?

Touha po svobodě a nespoutanosti. Touha po lásce. Ne povrchní, ale hluboké a upřímné. Až všeobjímající.

Je Božena Němcová se svým strastiplným osudem spíš postava z minulosti, nebo ji vnímáš jako postavu současnou?

Spousta věcí se změnila, ale spousta věcí zůstala. Božena Němcová je pro mě i postava z minulosti, ale také člověk velmi současný. Její názory v mnoha ohledech svou dobu předbíhaly, čímž se stala nepochopená. Myslím si, že dnes by bojovala za věci, které ještě většina společnosti nechápe a kterým nerozumí.

Nakolik patří k tak trpkému osudu humor? Objevuješ jej v situacích ty sám, nebo si humor objevuje v situacích tebe? Oboje. Před začátkem zkoušení jsem humor v inscenaci příliš neviděl, nicméně si nás všechny našel. Humor patří ke každému osudu. Zjemňuje ho a polidšťuje. Zároveň jsem zastáncem toho, že díky humoru lépe vstřebáváme silné drama.

ptal se Vladimír Fekar

první čtená zkouška
— 3. března 2025

*„Láskou horoucí bych objala celý svět,
lásku podávám lidem, a oni mi srdce
rozdírají špendlíkem! Že se lásce kořím,
nazývají hříchem, že svobodu miluji -
za to mne křížují, pravdu-li mluvím,
zle, a lhu-li, lají mi.
Jak to nésti?“*

Božena Němcová

DOMINANTNÍ JE PRO MNE JEJÍ SVOBODOMYSLNOST, ŘÍKÁ O BOŽENĚ NĚMCOVÉ HEREČKA TAMARA KOTRBOVÁ

Je to tvá první zkušenost s monodramatem. V čem je odlišná oproti jinému zkoušení v divadle?

Vlastně v ničem. Jen je to nejméně desetkrát intenzivnější a těžší. Bála jsem se, že mi bude chybět živý kolega, ale musím říct, že Honzův režijní přístup mi kolegy plně vyhradil. Měla jsem pocit, že mám odezvu od něho.

V procesu zkoušení jsme se nořili především do života Boženy Němcové, ale i jejího díla. Co tě na jejím životě nejvíce překvapilo, které informace pro tebe byly úplně nové?

Tušila jsem, že to Božena Němcová neměla v životě úplně jednoduché, ale že to bylo až tak drsné, to by mě nikdy nenapadlo.

Nikdo z žijících Boženu Němcovou nezažil. Nepociťuješ zodpovědnost ukázat ji co nejpravdivěji, nejvěrněji? Mají diváci od tvého herectví očekávat, že předkládáme obraz skutečné Boženy Němcové?

Absolutně nemám ambici předkládat divákům skutečný obraz Boženy Němcové. Já se jen snažím herecky naplnit Pavlíčkův text. Zodpovědnost za vyznění inscenace hrdě přenechávám tvůrčímu týmu, který se do toho pustil s vášní téměř badatelskou. Já jsem jen obdivně sledovala, co nového režisér Honza s dramaturgem Vlád'ou zase o Boženě přinesou na zkoušku, a pak jsme se společně pokoušeli poznaná fakta zpracovat do hry.

Dalo by se říci, v čem nacházíš paralely života Boženy Němcové se současností, případně v čem nacházíš styčné plochy života Boženy Němcové a sebe samé?

Božena evidentně předběhla svoji dobu, myšlením, jednáním, odvahou, svými ideály. Já jí nesahám ani po kotníky.

František Pavlíček přináší několik motivů. Božena Němcová je ve hře manželka, matka, spisovatelka, sledovaná, toužící po lásce, snící, vystavená utrpení, žebrající. Který aspekt je podle tebe ve hře dominantní?

Pro mne osobně je dominantní její svobodomyšlnost.

Němcová říká: Kdybych měla volit, žila bych za dvě stě až více let... Chtěla bys žít v její době, nebo uniknout ze svého života a žít raději až za dvě stě let?

V její době bych žít nechtěla už jen kvůli obrovské dětské úmrtnosti.

Vyrazili jsme na edukativní výlet do krajiny dětství a dospívání Boženy Němcové, navštívili jsme Muzeum Boženy Němcové ve Skalici. Bylo to k něčemu?

Být na „místě činu“ bylo rozhodně přínosné. Místa jejího působení v Praze mám prochozená z dětství.

Věnovala ses Boženě Němcové do hloubky. Kdybys chtěla uvést citaci ze hry nebo citát z jejích dopisů, kterou větu bys uvedla?

Je strašně těžké vybrat pouze jednu citaci, ale hodně mne zaujalo provokativní prohlášení, které vede k hlubokému zamyšlení. „Pro mne je láska víc než celé vaše desatero!“ Cítím tam trochu slova Písma: „Milosrdenství chci, a ne oběti.“ Ale Božena to nejspíše chápala více „hippiesácky“.

ptal se Vladimír Fekar

Jan Janča
— režie

K celému scénografickému riešeniu ma viedla predovšetkým téma a atmosféra hry, ktorá vo mne evokovala poslednú spomienku – istú nostalgiu na Boženin život, a preto som sa aj obklopila a inšpirovala architektúrou a vizuálom krematorií, domov smútku a teda priestorov určených pre poslednú spomienku. Krematória z obdobia moderny inšpirované severským minimalizmom s jasnými čistými líniami v kombinácii s chladným jednoznačným materiálom.

Ďalšou z inšpirácií bola jedna z mojich obľúbených stavieb v Bratislave, a to krematórium a urnový háj od architekta Ferdinanda Milučkého.

Toto obklopenie sa smútkom a chladnosťou stavieb, ktoré nás sprevádzajú pri tých najintímnejších a najviac osobných aktoch, ma ovplyvnilo pri konečnom riešení celkového vizuálu. Každý z nás si predstavuje pohreb a smrť inak. Pre mňa je to toto.

— scénografka Dominika Katonová
o výtvarné koncepcii inscenácie

Dominika Katonová
— scéna a kostýmy,
světelný design

*„Ale když není skutečnost,
ať blaží sen.“*

Božena Němcová

Je dobrodružné nořit se do textu, který je tak svázán s dobou svého vzniku, a přesto má schopnost otevřít se i současnosti. Čím déle jsme se hrou zabývali, tím více jsme se utvrzovali v tom, jak moc je ve světě hry neustále přítomno autorovo já: volbou motivů ze života Boženy Němcové, které si volí, z její korespondence, z citací z knih, které o ní byly napsány... František Pavlíček byl Boženou Němcovou doslova vášnivě zaujat. Svědčí o tom i fakt, že se jí věnoval kromě tohoto scénáře také v dalších svých scénářistických opusech. Vzpomeňme dvoudílný seriál Babička, scénář k pohádce Tři oříšky pro Popelku, ale především scénář k filmu Horoucí srdce, který se v několika motivech dokonce shoduje s hrou Dávno, dávno již tomu. Je vidět, jak Pavlíček podtrhuje svůj pohled na její život. Jeho Božena Němcová utíká vědomě do snu před skutečností, jeho Božena permanentně hledá lásku, jeho Božena chce žít v pravdě a svobodomyšlně, jeho Božena je posedlá svou vlastní tvorbou, přestože tvorba je pro ni často bolestivým a zraňujícím procesem... Je sveřepou hrdinkou uprostřed komplikované doby. Je pro Pavlíčka hrdinkou zrcadlící jak obrozenécké devatenácté století, tak komplikovaná padesátá a sedmdesátá léta dvacátého století, kdy svobodomyšlný jedinec byl vystaven perzekvování ze strany úřadů. František Pavlíček objevuje v jejím životě motivy,

kterými se na ni jako silnou osobnost hluboce napojí a v mnoha ohledech se s jejím osudem ztotožní. Jako autor je posedlým literárním archeologem, muzejním nadšencem, který odkrytím nánosů vrstev vyjevuje minulost jako živou přítomnost. I nám jde o něco podobného. Minulost Boženy Němcové, minulost doby, v níž žil František Pavlíček, chceme svýma očima, svým čtením hry, svou interpretací motivů ze života Boženy Němcové, s plným respektem k autorskému vidění Františka Pavlíčka a s respektem k životním peripetím Boženy Němcové, přenést do naší přítomnosti.

Možná je to jen zbytečné otevírání pošmourných, zapomenutých hrobů, ale možná tím odkrýváme strašlivé kostlivce naší minulosti, s obavou, že mnozí z nich mohou znovu ožít, po tolika letech, i v naší současnosti.

Možná jen chceme dát najevo společně s Boženou Němcovou a s Beatles: Všechno, co potřebujeme, je láska.

— dramaturg **Vladimír Fekar**
o textu a vzniku inscenace

Vladimír Fekar
— dramaturgie

Bali ka ka

e mi, j...
...
...
...

VÁŽENÍ A MILÍ,

když jsem se dozvěděla, že se ve Zlíně chystá inscenace hry mého otce Františka Pavlíčka Dávno, dávno již tomu, moc mě to potěšilo a myslím si, že on by byl taky rád. Byl totiž velkým ctitelem Boženy Němcové. Obdivoval ji nejen jako výjimečnou spisovatelku, ale i jako obdivuhodnou ženu, která toužila po lásce, ale v životě musela čelit mnoha bolestem, a protože vysoce čněla nad literárním průměrem, pronásledovala ji též nevráživost a závist těch, kteří zdaleka nedosahovali jejího literárního talentu a osobní statečnosti.

Táta miloval svůj rodný kraj, do Lukova jezdil, jak jen mohl, a ve Zlíně měl řadu nejbližších přátel, s nimiž slavil narozeniny. Já jsem se zase do Zlína „za totáče“ občas vydala na představení režirovaná osobnostmi, které v Praze nesměly pracovat, a vždycky to byl divácký zážitek.

Nepochybuji o tom, že tomu bude i nadále. Těsně před začátkem zkoušek jsem se setkala s panem režisérem Janem Jančou, a když mi prozradil své zajímavé režijní pojetí a některé opravdu originální nápady, bylo mi jasné, že se ve

Zlíně zrodí další pozoruhodná inscenace, která do divadla přitáhne i mladé publikum. Přeji vám všem, kteří se na ní podílíte, aby výsledek dopadl zcela podle vašich představ. Držím palce a samozřejmě se těším, až hotovou inscenaci uvidím.

Z Prahy na dálku moc zdraví

Michaela Vaňková

— dopis dcery Františka Pavlíčka Michaely Vaňkové
tvůrčímu týmu inscenace ze dne 3. 3. 2025

Jan Janča
a Michaela Vaňková

BYTOVÉ DIVADLO VLASTY CHRAMOSTOVÉ

Vlasta Chramostová opustila na protest proti odvolání ředitele Františka Pavlíčka v roce 1970 Divadlo na Vinohradech a přešla do Krejčova Divadla za branou. Po jeho zrušení v roce 1972 se před ní uzavřely české scény a nesměla veřejně vystupovat. V této situaci se rozhodla pořádat v letech 1976 až 1980 soukromá představení ve vlastním bytě. Vedle Chramostové se na chodu Bytového divadla podílel její manžel, kameraman Stanislav Milota a režijně i dramaturgicky spolupracoval Luboš Pistorius. Do činnosti divadla se zapojily i další osobnosti, vyloučené z kulturního života: vedle Františka Pavlíčka také Pavel Kohout, Pavel Landovský a Vlastimil Třešňák. Bytové divadlo uvedlo čtyři inscenace převážně v domovském působišti, ale hrálo se i jinde v Praze a dalších městech (Brno, Olomouc), u Václava Havla na Hrádečku; vždy v soukromí, tajně a pro zvané publikum. Původní monodrama Františka Pavlíčka Dávno, dávno již tomu aneb Zpráva

o pohřbívání v Čechách (1979) bylo poslední inscenací divadla. Filmový záznam, pořízený Stanislavem Milotou, byl dopraven do Rakouska, kde jej odvysílala vídeňská televize. S tvorbou Bytového divadla se tak seznámilo i početnější české publikum z oblastí ležících v dosahu televizního signálu.

Více na:

https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1331:bytove-divadlo-vlasty-chramostove&Itemid=108&lang=cs

DOPORUČUJEME K POSLECHU:

Zaujala Vás inscenace. Krásné povídání nejen o zkoušení s režisérem Janem Jančou v archivu Hladového Kašpárka.

Poslechni si podcast: <https://bit.ly/42yic9r>

Chcete se něco dozvědět o herečce Tamaře Kotrbové? Povídání nejen s ní naleznete v této epizodě Hladového Kašpárka.

<https://ceskepodcasty.cz/epizoda/140750>

Zaujal vás text hry? Doporučujeme poslechnout si Osudy Františka Pavlíčka z archivu Českého rozhlasu.

<https://vltava.rozhlas.cz/pred-20-lety-jsme-vysilali-prvni-osudy-vzpominky-vyrazneho-dramatika-a-8759014>

DOPORUČUJEME K ČETBĚ:

Chcete se dozvědět více o autorovi? Navštivte stránku:

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/frantisek-pavlicek-660>

Toužíte dozvědět se další důležité informace ze života Boženy Němcové?

Doporučujeme webové stránky Muzea Boženy Němcové v České Skalici.

O životě Boženy Němcové si můžete vybrat z několika životopisů:

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/zivotopis/>

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/zivot/zivot-bozeny-nemcove-381cs.html>

CHCETE SE RYCHLE ZORIENTOVAT
V TOM, O KOM SE MLUVÍ V INSCENACI
DÁVNO, DÁVNO JIŽ TOMU,
KLIKNĚTE NA NÁSLEDUJÍCÍ ODKAZY:

O rodině Boženy Němcové naleznete informace například
pod těmito odkazy:

Josef Němec, manžel Boženy Němcové

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/josef-nemec/>

Populární článek o dětech Boženy Němcové naleznete
například zde.

https://www.marianne.cz/zabava/deti-bozeny-nemcove-bojovnici-s-osudem-ktere-spojovalo-zahradniceni?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu

MUŽI JEJÍHO SRDCE ZMIŇOVANÍ V INSCENACI:

Vilém Dušan Lambl, doktor

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/lambl-vilem-dusan-153cs.html?ftresult=lambl>

František Matouš Klácel, spisovatel

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/klacel-frantisek-matous-143cs.html>

Jan Helcelet, v korespondenci nazývaný též **Ivan**

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/helcelet-jan-108cs.html>

Hanuš Jurenka, v korespondenci nazývaný též **Jura**

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/jurenka-hanus-140cs.html>

Josef Franta Šumavský, český radikál a spisovatel

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/franta-sumavsky-josef-97cs.html?ftresult=Franta>

DALŠÍ OSOBNOSTI ZMIŇOVANÉ VE HŘE:

Karel Havlíček Borovský, český spisovatel

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/havlicek-borovsky-karel-107cs.html>

Václav Svatopluk Štulc, páter

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/stulc-vaclav-svatopluk-225cs.html>

Johana Mužáková, uměleckým jménem Karolina Světlá, spisovatelka, přítelkyně

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/muzakova-johana-168cs.html>

Antonín Augusta, knihkupec a nakladatel

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/augusta-antonin-119cs.html>

Ostatní osoby z okolí Boženy Němcové naleznete zde:

<https://www.muzeumbn.cz/bozena-nemcova/encyklopedicka-hesla/jmenny-restrik-osob-okolo-bozeny-nemcove/>

**na představení se podílejí všechna pracoviště
umělecko-technického úseku**

program připravili

texty: Vladimír Fekar,

fotografie: Matěj Komínek, Marek Malůšek, Vladimír Fekar,

grafika a sazba: Michal Malina,

odpovědný redaktor: Vladimír Fekar

nositele autorských práv k dílu zastupuje

DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s.,

Krátkého 143/1, Praha 9

79. sezona Městského divadla Zlín (2024/2025)

Městské divadlo Zlín, příspěvková organizace | zřizovatel: statutární město Zlín |
za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a Zlínského kraje |
tel. 577 636 220 a 737 227 856 | e-mail: divadlo@divadlozlin.cz

divadlozlin.cz

The image features a dark grey background with several irregular, torn pieces of bright pink paper scattered across it. The pieces vary in size and shape, some appearing as simple rectangles or triangles, while others are more complex, curved shapes. The central text is white and stands out against the dark background.

divadlozlin.cz